

Profumo di rose di Paolo Borgia

All'inizio degli anni '60 del secolo scorso al Sud si trebbiava ancora, battendo con gli zoccoli dei muli i covoni di spighe, su dossi collinari esposti al vento occorrente per la successiva vagliatura.

In un tale mondo un pellegrinaggio, per chi viveva nel chiuso ed isolato ambito di ciascun paese, era molto spesso anche una opportunità, una esperienza di evasione e di esplorazione della realtà all'esterno dell'angusto orizzonte esistenziale quotidiano: anche sui monti arbriani. A pochi, però, le ristrettezze economiche generali consentivano la realizzazione di questo genere di ricreazioni costose. Tanto che per riuscire a riempire un autobus spesso si era costretti a raccogliere adesioni anche nei paesi limitrofi. Basti pensare che molti uomini, allora, andavano lontano soltanto per il servizio militare e molte donne non conoscevano paesi distanti dal proprio soltanto venti chilometri. Altri, più fortunati e con più possibilità economiche, a coronamento del matrimonio, per *la luna di miele* andavano a Venezia, in treno a costo della lieta sofferenza di quaranta ore di viaggio. Altri, assai mestamente, andavano alla ricerca di lavoro in terre sempre lontane e sconosciute.

Le autocarrozze nazionali, poi, erano strette, tortuose, sconnesse, mal bitumate, talvolta nemmeno asfaltate ma ricoperte solo da un insidioso brecciolino e delimitate ai lati con radi e bassi paracarri di protezione in pietra pitturati di bianco e nero. Gli automezzi, poco potenti e fragili, facevano fatica a muoversi in questo calvario e spessissimo si guastavano. Realizzare percorrenze medie di 50 chilometri orari era già un record. Per percorrere 400 chilometri spesso non bastavano otto-dieci ore, a cui va aggiunto il tempo per le inevitabili soste. Sempre che non si incappasse in qualche processione lenta o negli infiniti passaggi a livello ferroviari chiusi. Fermarti e vedere passare treni rapidi, magari carichi di agrumi, sfrecciare irrefrenabili verso l'Europa.

Quella volta la gita-pellegrinaggio a San Giovanni Rotondo per trovare Padre Pio fu un avvenimento che fece parlare per molto tempo per la lontananza astronomica dal paese. Alla Signora Giuseppina prima di partire Papà'Luzi, il suo parroco, che al pellegrinaggio non poteva partecipare per assistere la madre allettata e non più autosufficiente, chiese di pregare per lui nella speciale chiesa del Gargano. Poi due giorni di viaggio, per trascorrerne uno nel luogo di residenza del "serafico" frate vivente.

Come ogni mattina l'indomani Papà'Luzi, che ormai lasciava spazio alla intrepida solerte iniziativa del suo giovane e aitante viceparroco in carriera, alle sei scese in chiesa a celebrare la solitaria messa. E durante il sacrificio eucaristico – saranno state le sei e un quarto – fu raggiunto da un intenso profumo di rose. Si voltò verso i fedeli, pensando che fosse entrata qualche signora di città, ma il tempio era come sempre deserto. Restò scosso il pio uomo, che mai aveva dubitato dell'esistenza di Dio ma che mai si sarebbe sognato che proprio a lui, ipoölfattivo, sarebbe potuto capitare nulla del genere.

Quando i pellegrini rientrarono, il prelado, andando incontro alla Signora Giuseppina, le chiese se si fosse ricordata di pregare per lui. Ed ebbe come risposta, che: « Sì! Certo, che ho pregato. Appena sono entrata nella chiesa del frate. Era presto, poco dopo le sei! Ci eravamo alzati alle cinque. Che potevamo stare a letto?! A dormire ci avremmo pensato dopo.»

Anche Nicolino, un bambino di otto anni, che aveva partecipato al pellegrinaggio, appena potè, cercò il parroco. Doveva raccontargli una cosa strana, che gli era capitata. Era in attesa con le altre persone assiegate ai lati del tragitto abituale, che il "santo" effettuava per recarsi in chiesa e, quando questi arrivò alla sua altezza, si fermò, gli diede uno schiaffetto e gli disse: «E tu che ci sei venuto a fare qui da San X. Albanese?».

Quello che voleva capire il bambino era, come facesse Padre Pio a sapere da dove veniva lui! E che avrebbe potuto rispondere l'anziano prete? Così, come risposta, allargò le braccia e alzò gli occhi al cielo, come smarrito.

In cuor suo Papà'Luzi, che era un buon cristiano, per tutto il resto della sua vita ringraziò il buon Dio per questi accadimenti ma non ne fece mai parola con nessuno. Perché il suo essere cristiano lo mostrava agli altri con la sua vita mite e schiva più che con le parole. Temeva forse che la gravidanza spirituale dei due eventi straordinari, lontana dalla più contingente poetica credenza popolare, non fosse percepita nella sua vastità d'amore.

Ma si sbagliava. Oggi in quella zona all'entrata dei paesi trovi la statua del Santo ed ogni anno si organizza una carovana di pullman con pellegrini dei paesi vicini, tutti insieme. 7.6.10

Kundërmim trëndaflesh

Te të parët vite të '60-it të shekullit të shkuam te Jugu të shirat bëheshin endë, tue rrahur me thundra mushqish dhomate kallinjsh, mbi rehje plot me erë të duhur për shoshitjen e pastajme.

Në një botë të tillë një pelegrinazh, për atë që rrojë tek i mblijturi dhe i vetmuari rreth i çdo hore, ish shumë herë edhe një rast, një përvojë llargimi dhe zbulimi të realitetit jashta të ngushtit horizont jetësor të përditshëm: edhe mbi maltë arbërorë. Por pak vetash të përgjithshmet ngushtësi ekonomike lejonin të kryenin këto llojë çlodhjes të shtrejta. Aq sa për të mbluar një autobus hereherë duhej të mblidheshin pranime edhe te horët kufitare. Mjafton të mendojmë se shumë burra, ahierna, venin llargu vetëm për shërbimin ushtarak dhe shumë gra ngë njihnin horë të llargëta nga ajo e tyre njëzet kilometre. Tjerë, më të lum dhe me më shumë mundësi ekonomike, si kurorëzim i martesës, për *hënzën e mjaltë* venin në Venëcie, me tren me gjithë të lumturën vuajtje dyzet orësh dhromi. Tjerë, me shumë pikëllim, venin tue kërkuar punë te vende përherë të llargët e të panjohur.

Rrugët automobilistike kombëtare, pra, ishin të ngushta, dredha-dredha, me të çara, të mpiçsuar keq, e hereherë të paasfaltuara por të pështruame me gurë të drudhmuar të rrezikshëm dhe të përkufizuame për mbrojtje me gurë anësorë të rrallë të ngjyruar me verniçk të bardhë dhe të zi. Automjetet, me pak fuqi dhe të dobë, kishin të vështirë të lëvizeshin te ky kalvar dhe shpeshherë çaheshin. Të kryeje llargësi të mesme 50 kilometresh në orë ish si një rekord. Për të bërë 400 kilometre shpesh ngë mjaftonin tetë–dhjetë orë, kujt ke t'i shtosh qëroin e të pashmangshmevet ndalesa. Veç në mos të përpjekje ndo proçesionë të *daledalshme o një nga të panumërtat kalime të ruajtur të hekurudhës të mblimë. Të qëndoje e të shihje të shkonin trene të shpejtë, makar_i të ngla_{al}kuar me nerënxa, si shëgjeta të pandalshme ndaj Evropës.

Atë herë shëtija-pelegrinazh në Shën'Jan Rotondo për të gjetur Atin Pio kle një ndodhi që bëri të flitej për shumë qërë për llargësinë astronomike nga hora. Zonjës Xhusepì më parë të nisej Papa'Luci, famullitari i saj, i cili te pelegrinazhi ngë më_und t'i bëjë pjesë sepse kish të kujdesej për të jëmën e ndalët në shtrat dhe jo më e vetëmjaftueshme, i_e lypi të lutej për atë te klisa e veçantë Garganike. Pra dy ditë udhëtimi, për të shkuar një te vendbanimi i fratit "serafik" të gjallë.

Si nga menatë tek e nesërmja Papa'Luci, që nanimë i lëjje llarg të rrezikshmes të trëshmes nismë të të riut dhe energjik zëvendësfamullitar në vrap, në orën gjashtë u zdryp te klisa për të thënë meshën e vetmuare. E glatë flijës kungimore – mënd të ketë klënë ora gjashtë e një çerëk – i arrëjti një erë të kulluame trëndaflesh. U pruar ndaj besimtarëve, tue menduar se kish hyjtur ndonjë zonjë qyteti, por faltorja ish si përherë boshe. Qëndroi me tërbim i mëshirshmi burrë, që kurrë kish pasur drueti për të klënit e Perëndisë por që kurrë i kish shkuar për krei_u se vetë atij, me pak të nuhatur, mënd t'i ndodhej gjagjë_{ndonjë} gjë si kjo.

Kur pelegrinët u kthehën, prelati, tue vajtur drejt Zonjës Xhusepì, i lypi nëse u kujtua të lutej për atë. E pati si përgjegje, se: «Ëh! Si jo, se kam u lutur. Si hyjta te klisa e fratit. Ish herët njëzet, pak qërë pas orës gjashtë! Kishim u ngrëjtur nga shtrati në orën pesë. Çë mënd të rrinim ngulur te shtrati?! Të flëjmë de_ojë t'i mendojmë pranë.»

Edhë Koliqa, një fëmijë tetë vjeç_{ish}, që kish marrë pjesë te peleginazhi, si pati mundësi, kërkoi famullitarin. Kish t'i rrëfei një gjë të çuditshme, që i ndodhi atij. Ish e prisjë me tjerët vetë të vënë si gardh te anët e dhromit të zakonshem, që "shejti" bëjë për të vajtur te klisa e, kur ky arrëjti ku ish djali, qëndroi, i dha me një shplakzë te fixha e i tha: «E ti që jerdhe të bëje këtë nga Sh. X. Arbëresh?» Atë që d_eejë të ndëlgojë djali ish, si bëri Ati Pio të dijë ngàha vijë ai! E që mënd t'i përgjegjej i motshmi prift? Kështu, si përgjegje zgjeroi krahtë e ngrëjti sytë në qiell, si i zbjerrë.

Te zëmra e tij Papa'Luci, që ish një i krishterë i mirë, për sa i qëndroi të rrojë haristisi të mirin Perëndi për këtë ndodhi por ngë pipit_oasi kurrë me mosnjei për këtë famasma. Sepse të klënit të tij të krishterë ia dëftojë tjerëvet me jetën e tij zëmërbutë dhe e mënjanshme më shumë se me të folme. Ndoshta trëmbej se e *mbushmja shpirtërore e dy ndodhivet të jashtëzakonshme, e llargët nga më e rëndomta poetike besë populllore, ngë ki't'ish *përciptuar te gjithë gjerësia dashurie e saj.

Por bëri gabim. Sot tek ajo zonë te hyrja e katundevet gjen statujën e Shejtit dhe nga vit organizohet një karvan autobusesh me pelegrinë nga horët të afërta, gjithë njëbashku.